

ОЛИЙ ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА АМАЛГА ОШИРИЛГАН ИСЛОҲОТЛАР ВА УЛАРНИНГ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ ЙЎЛЛАРИ

*Салимов Акмал Алимжонович -
Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия ва спорт университети, "Спорт менежменти ва иқтисодиёт" кафедраси доценти*

[doi](https://doi.org/10.55439/ECED/vol24_iss1/a73) https://doi.org/10.55439/ECED/vol24_iss1/a73

Аннотация. Мақолада мамлакатимизда охириги йилларда олий таълим тизимини ривожланиш тенденциялари, уни самарали бошқаруви ҳамда амалга оширилган ислоҳотлар натижалари таҳлил қилинган. Олий таълим тизимини ривожлантириш ва самарадорлигини ошириш бўйича таклиф ва тавсиялар ишлаб чиқилган.

Таянч сўзлар: олий таълим тизими, ECTS тизими, ТХСК, HEMIS, олий таълим жараёнларини бошқариш.

РЕФОРМЫ РЕАЛИЗУЕМЫЕ В СИСТЕМЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ И ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ ИХ ЭФФЕКТИВНОСТИ

*Салимов Акмал Алимжонович -
Доцент кафедры «Спортивного менеджмента и экономики» Узбекского государственного университета физической культуры и спорта*

Аннотация. В статье анализируются тенденции развития системы высшего образования в нашей стране за последние годы, ее эффективное управление, результаты проведенных реформ. Разработаны предложения и рекомендации по развитию и совершенствованию системы высшего образования.

Ключевые слова: система высшего образования, система ECTS, классификация международных стандартов образования, HEMIS, управление процессами высшего образования.

REFORMS IMPLEMENTED IN THE SYSTEM OF HIGHER EDUCATION AND WAYS TO IMPROVE THEIR EFFECTIVENESS

*Salimov Akmal Alimjonovich -
Uzbek state university of physical culture and sports, Associate Professor of the Department of Sports Management and Economics*

Annotation. The article analyzes the trends in the development of the higher education system in our country in recent years, its effective management, and the results of the reforms carried out. Proposals and recommendations for the development and improvement of the higher education system have been developed.

Key words: higher education system, ECTS system, classification of international education standards, HEMIS, management of higher education processes.

Кириш. Дунёда таълим тизимини ривожланиш тажрибаси, мамлакатлар тараққиётини таъминлашнинг асосий кучи сифатида кадрлар, уларнинг билими, салоҳияти, мамлакатдаги мавжуд ресурслардан қай даражада самарали фойдаланиши, ўз вақтида қарор қабул қила олиши билан боғлиқ эканлигини кўрсатмоқда ҳамда бунинг амалий ифодаси сифатида жаҳон миқёсида таълим тизимига алоҳида эътибор қаратилаётганлигини кўриш мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг ПФ-60-сон "2022–2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида" фармонининг 1-илоvasи билан тасдиқланган "2022–2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегиясининг 4-боби "Адолатли ижтимоий сиёсат юритиш, инсон капиталини ривожлантириш"га қаратилган бўлиб, унда олий таълим тизимини

ривожлантириш, олий таълим муассасаларига қамров даражасини ошириш, олий таълим муассасаларини QS ва THE халқаро рейтингларига кириши учун тегишли чора-тадбирларни амалга ошириш, ҳар бир ҳудудда нодавлат олий таълим муассасалари сонини кенгайтириш масалаларига эътибор қаратилган.

Президентимиз Ш.М.Мирзиёев Олий Мажлисга мурожаатномасида таъкидлаганидек, "...биринчи навбатда, эътиборни Янги Ўзбекистон учун энг катта инвестиция бўлган таълимни қўллаб-қувватлашга қаратамиз. "Нажот – таълимда, нажот – тарбияда, нажот – билимда. Чунки барча эзгу мақсадларга билим ва тарбия туфайли эришилади" [1]. Шу жиҳатдан, ўзгараётган Ўзбекистонда таълим тизимини ривожлантириш муҳим ва кечиктириб бўлмайдиган вазифа ҳисобланади.

Жумладан, БМТнинг 2030 йилгача Барқарор Ривожланиш Мақсадларида таъкидланганидек, олий таълим жаҳонда барқарор иқтисодий ўсишнинг етакчи омилига айланмоқда. Шу тўғрисида кейинги йилларда юқори малакали кадрлар тайёрлаш суръати жаҳонда сақланиб, 2030 йилга бориб, олий ўқув юртлири талабаларининг прогноз сони 414 миллион кишига етади ва у 2000 йилга нисбатан 4,2 баробарга кўпдир[2]. Бу эса ўз навбатида таълим тизимини янада ривожлантириш, шу билан бирга таълим хизматларини кўрсатиш сифатини ошириш ва бу орқали кадрлар тайёрлаш сифатига жиддий эътибор қаратишни тақозо этмоқда.

Мавзуга оид адабиётларнинг таҳлили.

Олий таълим тизимини ривожлантириш, таълим сифатини ошириш, узлуксиз таълим тизимини ва таълим хизматлари бозорини ривожлантириш, олий таълим менежменти бўйича иқтисодчи олимлар ва мутахассислар томонидан ўзларининг илмий-тадқиқотларида турли қарашлар ва фикрлар келтириб ўтилган.

Жумладан, XIX асрнинг сўнгги йилларида инглиз иқтисодчиси, иқтисодий таълимотнинг неоклассик йўналиши асосчиларидан бири А.Маршал "...билим ишлаб чиқаришнинг энг кучли двигателидир. У ўзига табиатни бўйсундиришга ва унинг кучларини бизнинг эҳтиёжларимизни қондиришга сафарбар этиш имконини яратади" деган тушунчани илгари суради[3].

Э.Денисон тадқиқотларига кўра, ишчи кучининг сифатини оширишга таъсир кўрсатувчи асосий омил таълим тизимининг ривожланиши саналса[4], П.Дракернинг фикрича, ҳозирги кунда "билимлар капитал ва ишчи кучини четга суриб, ишлаб чиқаришнинг етакчи омилига айланмоқда" [5].

Иқтисодчи олимлар М.В. Богуславский ва Е.В. Неборскийнинг фикрича, таълимнинг глобаллашуви, сиёсий рисклар, ресурслар муаммоси, марказ ва чекка ҳудудлар ўртасидаги номуносиблик, бюрократия ва самарали бошқарувнинг йўқлиги каби энг муҳим муаммоларни ҳисобга олмай туриб, Россияда олий таълим тизимини ривожлантириш концепциясини тuzиб бўлмайди[6].

Л.Власкин ва Л.Гринбергнинг илмий излашларида олий таълимнинг сифати кўп қиррали, кўп даражали ҳамда динамик тушунча бўлиб, у таълим моделининг мазмуний бирлигига, муассасанинг миссия ва вазифаларига ҳамда ўзига хос маълум стандартларга боғлиқдир [7] деб таъкидланади.

А.Каримов, Л.Перегудов ва М.Саидовнинг фикрларича, олий таълим соҳасида сифат кўп қиррали концепция ҳисобланади. У таълим соҳасидаги барча функция ва фаолият турларини, жумладан ўқув ва академик дастурлар, илмий

тадқиқотлар, стипендиялар, мутахассислар билан тўлиқ таъминланганлик ҳолати, бино ва иншоотлар, моддий-техник база ва жиҳозлар, жамият ва академик муҳит фаровонлиги йўлидаги барча чора-тадбирларни қамраб олиши лозим [8].

Н.К.Шеметова илмий тадқиқот излашларида олий таълим муассасаси маркетинг стратегиясини баҳолашнинг асосий йўналишларини ҳамда маркетинг фаолияти самарадорлигини мониторинг қилиш кўрсаткичларини[9], Э.Де Кортэ эса ўз тадқиқотларида Ғарбий Европа мамлакатларининг намунаси сифатида олий таълим муассасаларида таълим сифатини баҳолашнинг Голландия тизимини ўрганиш асосида университетларда сифатни баҳолаш амалиётини таклиф этади[10].

Хориж ва мамлакатимиз олимларининг илмий тадқиқотларида олий таълим тизимини ривожланиши, олий таълим сифати, унинг бошқарув самарадорлиги ва маркетинг стратегияларига оид илмий ишлари таҳлили ва аҳамияти ёритиб берилган. Бироқ, мамлакатимиз олий таълим тизимида амалга оширилган сўнгги ислохотлар ва уларни самарадорлигини ошириш бўйича етарлича тадқиқотлар олиб борилмаган.

Тадқиқот методологияси. Мамлакатимиз ва ривожланган мамлакатлар олимларининг илмий назариялари ва ёндашувлари, Ўзбекистон Республикасининг таълим соҳасига оид ҳуқуқий-меъёрий ва бошқа ҳужжатларда акс этган ёндашувлар тадқиқот услубиятини ташкил этади. Шу билан бирга, мазкур тадқиқот ишида индукция ва дедукция, таҳлил ва синтез, таққослаш, статистик гуруҳлаш, иқтисодий таҳлил, жадвал усулларида фойдаланилган.

Таҳлил ва натижалар. Мустақилликнинг дастлабки кунлариданоқ мамлакатимизнинг ҳам сиёсий, ҳам ижтимоий-иқтисодий соҳаларида, шунингдек таълим тизими, жумладан олий таълим тизимида туб ислохотлар амалга ошириб келинмоқда. Таълим соҳасини ривожлантириш, уни жаҳон андозаларига мос равишда ислох қилиш, билим, малака ва кўникмаларга эга замон талабларига мос кадрлар тайёрлаш таълим сиёсатининг устувор йўналиши сифатида белгилаб олинди.

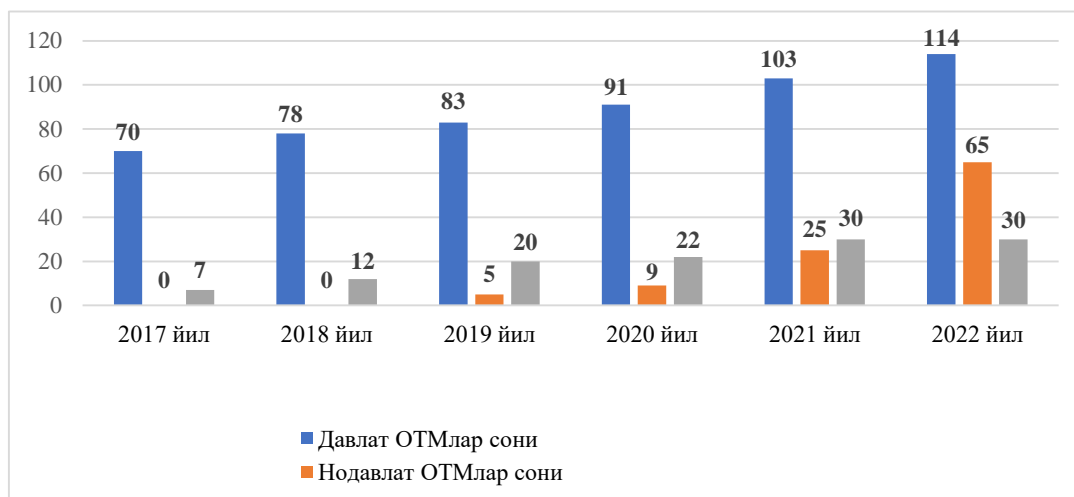
Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йилнинг 8 октябрдаги "Ўзбекистон Республикаси Олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида" ПФ-5847-сон фармони имзоланган бўлиб, унга асосан Олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепцияси ва уни амалга ошириш бўйича йўл харитаси тасдиқланди. Концепцияга мувофиқ олий таълим

tizimini rivojlantirish b'ycha quyidagi iynalishlar belgilandi. Jumladan:

olij ta'lim bilan qamrovni kengaytiriш, olij ma'lumotli mutaxassislar tayirlash sifatini oshiriш, ta'lim jara'ninga raqamli texnologiyalar va zamonavij usullarni joriy etiш, olij ta'lim muassasalariда илмий тадқиқот ишлари натижадорлигини ошириш, ёшларни илмий фаолиятга кенг жалб этиш, илм-фаннинг инновацион инфратузилмасини шакллантириш, маънавий-маърифий ва тарбиявий ишлар таъсирчанлигини ошириш, юқори малакали мутахассислар тайirlash jara'ninga кадрлар буюртмачиларини фаол жалб этиш, olij ta'lim muassasalarининг молиявий мустақиллиги ва барқарорлигини таъминлаш, моддий-техник таъминотини мустақамлаш, olij ta'lim muassasalarини тизимли ривожлантириш ва бошқарув фаолиятини такомиллаштириш, коррупцияга қарши курашиш ва шаффофликни

таъминлашнинг таъсирчан механизмларини жорий этиш, olij ta'lim тизимининг инвестициявий жозибadorлигини ошириш, халқаро миқёсда танилиши ва рақобатбардошлигини таъминлаш.

Бугунги кунда, Ўзбекистон Республикаси olij ta'lim тизимида асосий эътибор талаба-ёшларнинг таълим олиши учун кенг имконият ва зарур шароит яратишга қаратилмоқда. Натижада, ўтган 6 йил мобайнида olij ta'lim ташкилотлари сони 77 тадан 199 тага етганини кўриш мумкин. Ўтказилган ислохотлар ҳамда olij ta'lim тизимида ҳукумат даражасидаги юксак эътибор натижасида 2022 келиб, давлат olij ta'lim muassasalari сони 114 тага, нодавлат olij ta'lim muassasalari сони 65 тага ҳамда хорижий olij ta'lim muassasalari ва уларнинг филиаллари сони 30 тага етганини кўриш мумкин (1-расм).

1-расм. 2017-2022 йилларда olij ta'lim ташкилотлари сони тўғрисида маълумот

Манба: olij ta'lim, фан ва инновациялар вазирлиги маълумотлари асосида тайirlangan.

Ҳозирги кунда olij ta'lim muassasalarida 34 539 нафар профессор-ўқитувчи таълим бермоқда. Улардан 13 450 нафари илмий даражага эга бўлиб, шундан 2 799 нафарини фан докторлари (DSc), 10 651 нафарини фалсафа докторлари (PhD) ташкил этади (илмий даражали профессор-ўқитувчилар улуши 39 фоиз).

1-жадвал маълумотлари орқали 2017-2021 йиллар давомида давлат olij ta'lim muassasalari талабалари, битирувчилари ҳамда olij ta'lim muassasalarини тамомлаган битирувчиларни ишга жойлашиш кўрсаткичлари таҳлилини кўриш мумкин.

1-жадвал

Давлат olij ta'lim muassasalari талабалари тўғрисида маълумот

№	Кўрсаткич номи	2017 й.	2018 й.	2019 й.	2020 й.	2021 й.
1.	ОТМ талабалари сони	279 674	344 790	468 399	692 611	845 072
2.	ОТМ битирувчилар сони	65 223	67 461	66 955	72 424	94 534
3.	Доимий иш билан таъминланган ОТМ битирувчилари сони	60 834	54 242	53 599	63 250	77 511

Манба: olij ta'lim, фан ва инновациялар вазирлиги маълумотлари асосида тайirlangan.

Олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепцияси ҳамда тизимда самарали бошқарувни жорий этилиши натижасида қатор ижобий ишлар амалга оширилмоқда.

Олий таълим муассасаларининг 77 тасида сиртки, 28 тасида кечки таълим шакллари қайтадан жорий этилди, 12 тасида бакалавриатнинг 16 та таълим йўналиши бўйича масофавий таълим шакли жорий этилди.

22 та хорижий мамлакатларнинг 60 дан ортиқ олий таълим муассасалари билан ҳамкорликда 300 га яқин қўшма таълим дастурлари асосида кадрлар тайёрлаш йўлга қўйилди.

2023/2024 ўқув йилидан бошлаб, давлат олий таълим муассасаларига ўқишга қабул қилишнинг давлат буюртмаси параметрлари фақат давлат гранти бўйича тасдиқланиши белгиланди. Тўлов-контракт асосидаги қабул параметрлари бўйсунуви бўйича тегишли вазирлик (идора) томонидан Иқтисодий тараққиёт ва камбағалликни қисқартириш вазирлиги, Олий таълим, фан ва инновациялар таълим вазирлиги билан келишилган ҳолда тасдиқланади.

Барча таълим шакллари бўйича олий таълим муассасаларига ўқишга кириш учун ариза топшириш рақамлаштирилди ва абитуриентлардан қўшимча ҳужжатлар талаб этиш амалиёти бекор қилинди.

Бакалавриат абитуриентларига бир вақтнинг ўзида 5 тагача таълим шаклида ҳамда таълим йўналишини танлаш имконияти берилди.

Давлат олий таълим муассасалари магистратурасига қабул абитуриентнинг бакалавриат диплом бали ўртача кўрсаткичи асосида амалга оширилиши ҳамда қўшимча имтиҳон ўтказилмаслиги, қабул бир йилда икки марта — август ва январь ойларида ташкил этилиши белгиланди.

Олий маълумотли кадрларга эҳтиёж юқори бўлган олис, чекка ва тоғли ҳудудларда жойлашган умумтаълим мактаблари учун мақсадли қабул кўрсаткичлари белгиланди.

Чет эл фуқароларини олий таълим муассасаси томонидан ўтказиладиган суҳбат натижасига кўра ўқишга қабул қилиш жорий этилди.

Оила ва хотин-қизлар давлат қўмитасининг тавсияномасини олган, олий маълумотга эга бўлмаган хотин-қизлар учун бакалавриатнинг кундузги таълим шакли бўйича умумий белгиланган давлат гранти асосидаги қабул параметрларига қўшимча 2 000 та давлат гранти ажратилиши йўлга қўйилди.

Давлат олий таълим муассасалари магистратурасига талабалikka қабул қилиниб, тўлов-контракт асосида таҳсил олаётган хотин-қизларнинг тўлов-контракт миқдори давлат бюджети маблағлари ҳисобидан қопланиши белгиланди.

Олий таълим муассасаларига абитуриентларни қабул қилишнинг умумий сонидан ногиронлиги бўлган шахслар учун қўшимча равишда икки фоизли квота ажратиш тартиби жорий этилди.

Олий таълим муассасаларига абитуриентларни қабул қилишнинг умумий сонидан “Меҳрибонлик” уйи ва Болалар шаҳарчасининг битирувчилари бўлган чин етимлар учун қўшимча равишда бир фоизгача давлат гранти асосидаги қабул квоталарини ажратиш тартиби жорий этилди.

Магистратурада информатика, математика ва физика, табиий ва муҳандис-техник соҳа мутахассисликлари бўйича қабул кўрсаткичлари тўлиқ давлат гранти асосида белгилаш амалиёти жорий этилди.

Қонунчилик ҳужжатларига мувофиқ олий таълим муассасаларига имтиҳонларсиз давлат гранти асосида ўқишга кириш бўйича имтиёзга эга шахсларни умумий қабул параметрларидан ташқари қўшимча давлат гранти асосида ўқишга қабул қилиш йўлга қўйилди.

Давлат олий таълим муассасалари магистратурасига қабул абитуриентнинг бакалавриат диплом бали ўртача кўрсаткичи ҳамда хорижий тилни билиш даражаси бўйича тегишли миллий ёки халқаро сертификат бали асосида, баллар кетма-кетлигига қатъий риоя қилган ҳолда амалга оширилиши ҳамда қўшимча имтиҳон ўтказилмаслиги белгиланди.

Хорижий олий таълим ташкилотларидан давлат олий таълим муассасаларига талабалар ўқишини кўчиришда тест синовлари фақат Давлат тест маркази томонидан ўтказилиши йўлга қўйилди.

Давлат олий таълим муассасалари ўзида ёки улар ўртасида талабалар ўқишини кўчириш фақатгина талаба оила қуриши муносабати билан турмуш ўртоғи доимий яшайдиган ҳудуддаги олий таълим муассасасига ўқишини кўчириш учун ҳамда давлат органларининг ходимлари иш жойи ўзгарган тақдирда унинг турмуш ўртоғи ёки вояга етмаган фарзанди ўқишини кўчиришда мурожаат қилганда амалга оширилиши белгиланди.

Олий таълим муассасаларидаги ўқув жараёни тўлиқ кредит-модуль тизимига ўтказилди. Асос сифатида Европанинг ECTS (European Credit Transfer and Accumulation System) тизими қабул қилинди.

41 та олий таълим муассасасига академик ва молиявий мустақиллик берилиб, молиявий барқарорликни таъминлаш, моддий-техника базани мустаҳкамлаш, контракт асосидаги қабул параметрларини белгилашда мустақил ҳал этиш имконияти яратилди. Ҳар бир олий таълим муассасаси томонидан ўқув режалар ва ўқув

дастурларини мустақил ишлаб чиқиши ва тасдиқланиши тартиби жорий этилди.

UNESCO томонидан жорий этилган “Таълимнинг халқаро стандарт классификацияси” (ТХСК 2011) ва “ТХСК: Таълим ва касбий тайёрлаш соҳалари” (ТХСК-С 2013) асосида “Олий таълимнинг давлат таълим стандарти. Асосий қоидалар” ва “Олий таълимнинг давлат таълим стандарти. Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари классификатори” ишлаб чиқилди ва тасдиқланди.

Янги стандартлар ва малака талаблари асосида кредит-модуль тизимига мос равишда 625 та бакалаврият таълим йўналиши ва 634 та магистратура мутахассислиги бўйича ўқув режалар ҳамда 4,7 мингдан зиёд ўқув дастурлар ишлаб чиқилди ва тасдиқланди.

Барча давлат олий таълим муассасаларида талабалар ўқув варақаси, рейтинг дафтарчаси, академик маълумотнома, дарс жадвали, давомат ва ўзлаштиришга оид маълумотлар, тўлов-контракт шартномалари рақамлаштирилди.

Олий таълим муассасасининг Қабул комиссияси раиси, аъзолари, имтиҳонлар жадвали, имтиҳон олинадиган фанлар дастурлари ва баҳолаш мезонларини тасдиқлаш олий таълим муассасалари томонидан амалга оширилиши ҳисобига жараёнлар соддалаштирилди.

Олий таълим муассасаларига раҳбар кадрларни лавозимга қўйиш ва лавозимдан озод этиш ваколати Кузатув кенгашларига берилиши ҳисобига раҳбар кадрлар лавозимларидаги узоқ муддат вакант бўлиб қолишининг олди олинди.

Таълим жараёнига олий таълим муассасаларидан олинадиган турли ҳисобот ва маълумотлар сонини кескин камайтириш, уларни тайёрлашнинг қоғоз шаклидан воз кечиш, бошқарув тизимини рақамлаштириш мақсадида Рақамли университет лойиҳаси доирасида “Олий таълим жараёнларини бошқариш ахборот тизими” (HEMIS – Higher Education Management Information Systems) ишлаб чиқилди.

Мазкур ахборот тизимида қатор ўқув модуллари яратилган бўлиб, унинг “Ўқув жараёни” модулида гуруҳ журнали, дарс жадвали, имтиҳонлар жадваллари, талабанинг рейтинг дафтарчаси, ўзлаштириш қайдномалари, давомат ҳисоботлари, диплом ва академик маълумотномалар рақамлаштириш жорий этилди.

“Олий таълим жараёнларини бошқариш” ахборот тизимининг “Таълим сифатини назорат қилиш” модули орқали олий таълим муассасаларига тегишли бўлган 35 турдаги статистик маълумотлар ва ҳисоботларни юклаб олиш имконияти яратилди.

Ҳозирги кунда мазкур ахборот тизимида 845 235 нафар талаба ва 32 390 нафар профес-

сор-ўқитувчи тўғрисидаги маълумотлар бўлиб, бу маълумотлар 6 та вазирлик ва идораларнинг ахборот тизимлари ва “Электрон ҳукумат” тизимига интеграция қилинган.

Сўнгги йилларда ёшларнинг олий таълим билан қамров даражаси 9 фоиздан 32 фоизга оширилди, бу кўрсаткич 2022 йилда 38 фоизга етказилди.

Ўтган йиллар давомида давлат олий таълим муассасаларига қабул квоталари 55-60 минг атрофида ўзгаришсиз сақлаб келинган. 2022/2023 ўқув йилида эса давлат олий таълим муассасаларининг қабул кўрсаткичлари 197 858 тани ташкил этди. Бу эса олий таълим муассасаларига қабулни 3,5 бараварга ортганини кўрсатмоқда. Бу эса ўз навбатида, олий таълим муассасаларида таълим бериш ва кадрлар тайёрлаш сифатига асосий эътибор қаратишни тақозо этса, ОТМлари раҳбарлари, соҳа мутахассислари ва профессор-ўқитувчиларнинг олдига муҳим ва масъулиятли вазифаларни қўймоқда.

Хулоса ва таклифлар. Хулоса сифатида, глобаллашув шароитида олий таълим тизимини ривожланган давлатларнинг тажрибаси асосида тадқиқ қилиш ва янгиликларни таълим тизимига жорий этиш, олий таълим тизимини янги инновацион, илғор технология ва бошқарув усуллари асосида ташкил этиш, таълим менежментини янги замонавий ёндашувлар асосида ривожлантириш, олий таълим тизимининг ташкилий ва бошқарув тузилмасини такомиллаштириш олий таълим тизимини ривожлантиришнинг муҳим омили саналади.

Юқорида таъкидланган фикрларга қўшимча равишда, олий таълим тизими ва олий таълим муассасаларини ривожлантиришда қўйидагиларга эътибор қаратиш мақсадга мувофиқ.

Олий таълим тизимининг меъёрий-ҳуқуқий базасини янада такомиллаштириш, олий таълим тизимида бир-бирини такрорловчи функцияларни оптималлаштириш, олий таълим муассасаларини трансформация қилиш, таълим олиш имкониятларини янада кенгайтириш, профессор-ўқитувчилар мақомини ошириш, олий таълим муассасаларини юқори 500 таликка кирган олий таълим муассасалари рейтингига киритиш чораларини кўриш, академик ва молиявий мустақиллик берилган олий таълим муассасалари фаолиятини ўрганиш асосида мустақиллик бериладиган олий таълим муассасалари сонини ошириш, профессор-ўқитувчиларни таълим тизими ривожланган хорижий мамлакатларда стажировка ўташларини янада кенгайтириш, олий таълим муассасалари ҳузурида бизнес инкубаторлар, форсайт марказлари фаолиятини йўлга қўйиш.

Манба ва фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлис ва Ўзбекистон халқига мурожаатномаси. 2022 йил 20 декабрь, <https://www.xabar.uz/jamiyat/shavkat-mirziyoyevning-oliy-majlis-va-ozbekiston-xalqi>.
2. www.unesco.org.
3. Marshall A. *Principles of Economics*. London: Macmillan. 1890.
4. Денисон Э.Ф. Исследование различий в темпах экономического роста. – М.: Издательство «Прогресс», 1971. – 646 с.
5. Дракер П. Посткапиталистическое общество // Ж. Экономика XXI века. – М., 1999, № 11. – С. 3-4.
6. Богуславский, М.В. Перспективы развития системы Высшего образования в России / М.В. Богуславский, Е.В. Неборский [Электронный ресурс] // Интернетжурнал «Наукоедение». - 2015. - Т.7. - №3. - С. 139. - Режим доступа: <http://naukovedenie.ru/PDF/111PVN315.pdf>.
7. Lazar Vlasceanu, Laura Griinberg, and Dan Parlea. (2004). *Quality Assurance and Accreditation: A Glossary of Basic Terms and Definitions*. Bucharest: UNESCO [ISBN 92- 9069-178-6].
8. Каримов А.А., Перегудов Л.В. Основы системы мониторинга и управления качеством высшего образования. – Т., 2003. Стр. 46.; Саидов М. Олий таълим менежменти ва иқтисодиёти. – Т.: 2002. Б. 51.
9. Шеметова Н.К. Маркетинговая стратегия высшего учебного заведения: формирование и оценка эффективности реализации. *Образование и наука*. 2015;1(1):21-32. <https://doi.org/10.17853/1994-5639-2015-1-21-32>.
10. Э.Де Корте Анализ деятельности университетов Западной Европы: от оценки качества до аккредитации // *Вопросы образования*. – 2014, №4.-С.36-57; Harvey L., Green D. *Definig Quality//Assessment and Evaluation in Higher Education*. –1993, Vol.18.№1. -P. 9-34.